

Ordføreren som kjøpte Levanger by

Av: Asbjørn D.K. Eklo

Peter Berntsen Følling var født 20. juni 1845 på husmannsplassen Rønningen under Følling nordre i Stod. I 1849 flyttet foreldrene til Østre Trøplassen under Elnan i Beistad hvor Peter vokste opp.

Utdannet seg som garver

Peter Følling kom i garverlære hos garver Anshuus i Levanger. Etter endt læretid og 20 år gammel dannet han sammen med sin sjef garverifirmaet Anshuus & Følling i 1868. Etter bybrannen i 1897 bygget disse to et nytt garveri i Jernbanegata 11 der Gjensidige gården ligger i dag.

På andre siden av Jernbanegata der nr. 12, 14 og søndre del av Jernbaneparken ligger, bygde Peter Følling en park, som gikk under navnet ” Føllings Have”.

Det var gressplener, blomster, trær og grusganger. Her dyrket han også egne grønnsaker. Et lite lysthus var også plassert her til stor glede for ungdommen.

Selv bodde Følling på den tiden i Jernbanegata 11 med sin familie. Denne gården var en stor hjørnegård som senere ble kjøpt av Levanger Speil og Gullistefabrikk. Og i vår tid revet for å gi plass til Gjensidiges store gård.

Familien

Før Petter Følling kom til Levanger, fikk han datteren Karoline som senere i livet begynte med hønseavl.

Garverimester Peter Følling var først gift med Ingeborg Marta Nilsdatter fra Verdal. Begge var innskrevet som baptister ved vielsen.

De fikk seks barn, men bare to vokste opp.

Bjarne Nikolas som studerte til ingeniør i Hannover, og senere emigrerte til USA. Karl Matson som også var ingeniør, og på fritiden var musiker i Bergen, der han spilte klarinett. Hans kone Ingeborg var sykkelig med tuberkulose, og da hun døde giftet han seg på nytt med Ulrike Sivertsen som var hans kontorfulmektig.. Sammen fikk de datteren Aagot.

Forretningsmannen Peter Følling

Garverimester Anshuus som Følling gikk i kompaniselskap hørte til de gamle haugianere. Han var et godt menneske og gav Følling en god påvirkning.

Etter at Peter Følling tok håndverks- og handelsborgerskap drev han garveri og lærhandel inntil Anshuus døde i 1890 årene.

Han overtok da selv hele garveriet. Kjøpte også Jernbanegata 17 i Sverres gate hvor han drev handel med lær, skotøy og manufakturforretning.

Han hadde en sterk vilje og vek ikke tilbake for vanskeligheter. På hans tid var det ikke så vanlig med grønnsaker i kostholdet.

Følling dyrket egne grønnsaker og for dette fikk han en sølvmedalje av et landhusholdningsselskap.

Han hadde også mange tillitsverv og kan nevne: Forlikskommissær i flere år. Kasserer i Inntrøndelagen telefonselskap. Formann i håndverkeforeningens sparekasse. Direktør i Levanger og Skogn Sparebank og formann i bankens forstanderskap. Domsmann.

Branntakstmann. Formann i bestyrelsen for Levanger øl og vinsamlag. Regnskapsfører for Nordenfjeldske Tidende. Formann i håndverkerforeningen. Takstmann for Hypotekforeningen.

Og enda har vi ikke kommet frem til det viktigste ” Peter Følling som politiker”

Politikeren

Men det var som politiker Følling gjorde sin største innsats her i byen.

Som i de fleste mindre byer, kom den øverste kommunale administrasjon etter formannskapslovens innførelse i 1836 til å påligge formannskapet, og da i første rekke den fungerende ordfører alt politisk arbeide. Den rent forberedende behandling av kommunale saker ble utført av magistraten (rådmann)

Peter tilhørte partiet Venstre men politiske partier var mindre viktige i den tiden. Først og fremst arbeidet kommunepolitikere for stedet og byen.

Peter Følling satt som medlem av bystyret uavbrutt i 22 år derav 18 år som viceordfører. Han var byens ordfører 1884-1887, 1892, 1894-1896., 1898-1899.

Da Nordre Amts Sykehus skulle flyttes fra Eidesøra var det stort ønske fra Skogn kommune at sykehuset skulle flyttes til Staup, for å bibeholde sykehuset innen kommunen. Men i ledelsen for bykommunen satt slike drivende krefter, som Følling og Grønn. Bykommunen vant og sykehuset ble bygget der det ligger i dag.

Ordfører Følling var også en drivkraft til å få militærets ”Remonterskole” til byen.

Men ikke bare det. Når det gjaldt å få lærerskolen hit var han også en drivende kraft.

Med gode forbindelser til Amtets stortingsmenn, Holst og Wekselsen. vant Levanger over Trondheim om flyttingen av Klæbo seminar hit til Levanger. Kontrakten mellom Levanger Seminarium og kommunen var for kommunens side underskrevet av magistraten og ordfører Peter Følling.

På Stortinget

Utover i 1880 årene var han sterkt politisk interessert og aktiv deltaker i det politiske liv. Som representant for Venstre ble han valgt til Stortinget for byene Trondheim og Levanger i perioden 1895-1897 som vararepresentant for banksjef Bomhoff.

Kjøpte byen av proprietær Hans Jelstrup

Hans største bragd som ordfører var hans store innsats, da han greide å kjøpe byens grunn av proprietær Hans Jelstrup for kr. 65.000,-.

Jeg vil sitere fra artikkel i Trønderavisa, mars 2002.

Følling var vel kjent med at store deler av byens befolkning slet tungt med å betale bygselavgift til grunneier Hans Jelstrup, på Mo gård.

Ordføreren tok derfor underhåndskontakt med Jelstrup og bad innstendig om lemping av grunnavgiften. Men Jelstrup var ikke interessert i dette. Nå ville vel de fleste ordførere stoppet der, men Følling gav seg ikke, selv om overmakten var stor mot den rike og profilerte godseieren.

Peter Følling henvendte seg til departementet og ba om meglingsordfører Følling syntes det gikk tregt og høsten 1885 reiste Følling til amtmannen for å legge frem sin sak. Det ble enighet om at amtmannen skulle ta en samtale med Jelstrup.

Under disse forhandlinger gikk Jelstrup med på å selge byens grunn for kr. 80.000,-.

Levanger Formannskap var på sin side ikke villig til å by mer en kroner 50.000,-.

Etter et nytt møte som ble ledet av amtmannen talte han varmt for tilbudet fra kommunen og henstilte til Jelstrup om å godta tilbudet. Det ble en spennende ordveksling, men Jelstrup ville ikke gi etter og gjorde seg rede til å forlate møtet. Da stilte Følling seg i døren og spurte om han ikke ville sette seg igjen slik at formannskapets medlemmer fikk ta et lite kort møte. Han kom tilbake og ønsket å oppfylle Jelstrups siste krav hvor kommunen skulle

betale Jelstrup kr 65.000,-. I tillegg skulle Mo gård ha tilgang på gratis vann fra byens nye vannverk. Avtalen ble underskrevet.

Men med dette var nok ikke alle sorger slukket. Kommunekassen var bunnskråpet og det gjestod nå å sikre seg et lån. Ordfører Følling kastet ikke bort tiden.

Allerede neste dag reiste han til Christiania. Der ble han godt mottatt av amtets tingmann, samt sorenskriver A. Quam som representerte Søndre Trondhjems Amt. Etter forhandlinger med et par banker og enkelte privatpersoner ble Følling enig med statsråd H.R. Astrup om nødvendig lån.

Etter dette ble så kjøpekontrakten mellom Levanger kommune og Hans Jelstrup undertegnet 10. mars 1886.

Bra for kommunen. Bra for byens gårdeiere.

Dette var en glimrende handel og kommunen har tjent igjen beløpet mange ganger. Historien stopper ikke her. Levanger by tjener fortsatt penger på handelen som ble gjort av en visjonær ordfører for 124 år siden. Beboere og næringsdrivende kan få kjøpe tomter av kommunen. Penger som kommer inn på salget går inn i restaureringsfondet. Et fond som yter støtte til folk som vil restaurere sine hus tilbake til opprinnelig byggestil.

Ble 83 år gammel

Garverimester Peter Følling var i full vigør den 7. mai 1928. Om formiddagen var han en tur på Bruborg og gikk senere ned til Føllings Have, hvor han mange gange brukte å slappe av.

Denne parken som han i sin tid skjenket byen, og som er borte i dag.

Der i parken døde Peter Berntsen Følling 83 år gammel. Samme år den 1. desember døde også hans kone Ulrika Følling.

Bladet Inntrøndelagen skrev i en nekrolog: *Det er sikkerlig få menn i Nord-Trøndelag som har hatt en så lang og fortjenestefull virksomhet i det offentlige livs tjeneste som hr Følling*

Kilder:

Festskrift Levanger 100 års jubileum

Nordenfjeldske Tidende.

Indtrønderlagen

Nordre Trondhjems Amtstidende.

Trønder Avis

Samtale og samlet stoff fra oldebarnet Sigbjørn Elvebakken

- Beistadboka
- Kirkebøker for Stod, Beistad og Levanger.
- Folketellinger 1865, 1875 og 1900
- Dødsfallsprotokoller Levanger lensmannsdistrikt
- Klippearkiv fra Nasjonalbiblioteket.

Foto fremskaffet av barnebarnet Harald Elvebakken.